Maie Kiisel
TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus, analüütik

STANDARDISEERITUD KÜSITLUSE PROBLEEME

KÜSIMINE

KEERUKAS SÕNASTUS

Kasuta sõnu, mida uuritav ise kasutaks. Neile küsimustele vastasid ka 7-aastased lapsed.

Kas Sa tahaksid, et Sinu arvamust küsitakse **kohaliku elu korraldamise** kohta?
- jah
- ei
- ei oska öelda

Kui Sinu arvamust on küsitud, kas Sulle on tagasisidet antud, et Sinu arvamust on arvestatud?
- jah
- ei

KÜSIMUSED TEEMADEL, MILLE KOHTA PUUDUB ARVAMUS

Kui uuritav on küsimusele vastanud, ei tähenda see, et tal ka tegelikult on selle kohta arvamus. Ära küsi küsimusi, millele vastatakse lihtsalt seetõttu, et muul viisil pole võimalik küsimustikku lõpetada.

Mõeldes vähenenud töövõimega inimeste olukorrale Eestis, hinnake palun, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega.
* Vähenenud töövõimega inimesed võiksid teha endale võimetekohast tööd, kui seda leidub
* Inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda
* Vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada
* Vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega

KÜSIMUSED, MIDA TULEKS ESITADA EKSPERTIDELE

Kas lasteaiad ja koolid pakuvad heatasemelist keskkonnaharidust, kas keskkonna- ja loodushariduse keskusi on Eestis piisavalt, kas põhjavesi ja allikad on puhtad, maavarade kaevandamine jätkusuutlik, siseveekogude kalastik heas seisundis või Eesti elanike keskkonnateadlikkus piisavalt hea? Milline võiks olla looduskaitsega seotud metsade osakaal Eesti metsamaast aastal 2030?

Kas juhuslik inimene tänavalt peaks oskama vastata küsimustele, mis eeldavad väljaõpet? Kuidas saadud teadmist kasutada?

KÜSIMUSTESSE PEIDETUD EELDUSED, MITU KÜSIMUST ÜHES KÜSIMUSES

Kui sageli Te sorteerite jäätmeid keskkonnakaitselistel eesmärkidel?

Kas viimasel kahel aastal toimunud avalik arutelu metsade teemal on mõjutanud Teie otsuseid metsamaa majandamise või müümise suunas?

Kas olete hommikuse kohvijoomise ära lõpetanud?

Vähenda eelduseid, ava vastuse võimalused:

Kas sordite jäätmeid?
Millistel põhjustel?

Mis on Teie lähiaastate plaanid oma metsaga?
Millisel määral on Teie plaane kujundanud metsanduse üle toimuv avalik debatt?

Mida Te hommikuti joote?

MÕJU JA TEADMISTE PÄRITOLU KÜSIMUSED

Kas reklaam mõjutab Teid?
- jah
- ei

Inimesed ei teadvusta mõjutegureid. Ära küsi mõjude kohta otse. Küsi: kas Teid häirib ..., kas Teile meeldib ..., kas olete märganud ..., millist võimalust järgmistest eelistate?

Maie Kiisel
TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus, analüütik

ÄRA SEDA TEE

Jätad küsimustiku küsimused testimata! Vestle mõne uuritavaga, kuidas tema küsimustest aru saab ja kuidas sooviks tema vastata?

Jätad veebiküsimustiku vormi järele proovimata, vastajad peavad selle vigadega tegelema.

Küsid üle andmeid, mis on kusagil juba olemas. Ära kuluta inimeste aega ilmaasjata.

Küsid suvaliste inimeste arvamust. Näiteks oma tuttavate arvamust sotsiaalmeedias. Uuritavad tuleb valida uurimisprobleemist lähtuvalt.

Küsid küsimusi, mida küsitletav tahaks jätta enda teada (tervis, suhted, riskikäitumine).

JÄRELDAMINE

STATISTILINE SEOS VÄLJENDAB HARVA MÕJU

Kahe tunnuse vahel on sageli statistilised (võrdelised, pöördvõrdelised jm) seosed. Neid on õpilastööde tasemel sobilik kirjeldada ilma „mõjusid otsimata“. Ettevaatlik tuleks olla ka väljenditega nagu „sugu mõjutab“, „rahvus mõjutab“ jm. Inimese valikuid eristuvad sageli ka soo, rahvuse, vanuse ja teiste sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes, kuid ei ole neist tingitud. Piirduda sobib kirjeldusega, nt „poisid liiguvad veidi rohkem kui tüdrukud“.

Näiteks kui riigieksamitel osalenud õpilased saavad kõrgemaid hindeid ka koolieksamitel, siis see ei väljenda ühe eksami tulemuse mõju teisele, vaid lihtsalt seda, et tublimad õpilased saavad testides kõrgemaid hindeid.

„Hoolimata asjaolust, et Eestis ratifitseeriti konventsioon 1991. aastal ja põhikooli riiklik õppekava näeb ette konventsiooni tutvustamise, tõdeb 61,3% vastanutest, et nad ei ole kuulnud ÜRO Lapse õiguste konventsioonist.“

„Kodukoha kohaliku omavalitsuse vähesele aktiivsusele (või siis oskamatusele) teavitada lapsi ja noori oma õigustest avaldada arvamust kohaliku elu korraldamises viitab asjaolu, et ainult 6% küsimustikule vastanud lastest või noortest mainis infokanalina KOV i.“

OTSITUD JÄRELDUSED

Kui üks tulp on teisest väiksem, ei tähenda see tingimata osutamist väärivat probleemi. See võib peegeldada lihtsalt normaalsust. Väldi hinnangute andmist, kui ei oska numbreid tõlgendada.

Nt kes, millistel asjaoludel ja kuidas peaks lapsega omavalitsuses suhtlema?

LIIGSED ÜKSIKASJAD

Sageli kõrvutatakse küsitluste andmeid isegi komakoha täpsusega. Üldjuhul ei peaks tegema järeldusi erinevustest, mis jäävad vea piiri sisse (olenevalt vastamismäärast vähemalt 5 protsendipunkti). Samuti võib jätta kõrvale vastused küsimustele, mis on osutunud vastajaile arusaamatuiks või kaugeiks. Selliste küsimuste tuvastamiseks on hea lisada, kus vaja, küsimustikku variant „ei tea“, „ei oska öelda“.

